

Efter de Oplysninger, der foreligge, findes der den 1ste Jan. 1850 i Kongeriget 20,305 Fæstegaarde med Hartkorn 108,552 Tønder, som vare fordeelte saaledes: Paa Domainegodserne 1,051 Gaarde med 5431 Tønder Hartkorn; paa offentlige Stiftsellers og benificeret Gods 2,082 Gaarde med 13,145 Tønder Hartkorn; paa Lehn, Stamhuse og Fideicommissers Gods 10,121 Gaarde med 54,492 Tønder Hartkorn og private Godser med 7,051 Gaarde med 35,454 Tønder Hartkorn. Den 31te December 1868 var det tilbageværende Fæstegods fordeelt saaledes: Paa Domainegodserne en Gaard med 5 Tønder Hartkorn, paa offentlige Stiftsellers og benificeret Gods 553 Gaarde med 3,629 Tønder Hartkorn; paa Lehn, Stamhuse og Fideicommissers Gods 5,464 Gaarde med 30,128 Tønder Hartkorn og private Godser med 3,198 Gaarde med 16,614 Tønder Hartkorn; ialt 9,216 Gaarde med 50,376 Tønder Hartkorn. Der er saaledes i 19 Aar, fra 1850—1868, overgaaet til Selveiendom 11,089 Fæstegaarde med Hartkorn 58,146 Tønder. Vil man nu, da Overgangen af Fæstegods til Selveiendom for Domainernes, offentlige Stiftsellers og det benificerede Gods Bedkommende er skeet ifølge Lov eller ialfald betydelig lettet ved Lov, kun holde sig til det Bondegods, som findes under Lehnene, Stamhusene, Fideicommissgodserne og de private Godser, saa stiller Forholdet sig saaledes: Den 1ste Januar 1850 var der 17,172 Fæstegaarde med 89,946 Edr. Hartkorn og den 31te December 1868 8,662 Fæstegaarde med 46,742 Edr. Hartkorn. Der er saaledes i de 19 Aar, fra 1850 til 1868, under disse Eiendomme overgaaet til Selveiendom 8,510 Gaarde med Hartkorn 43,204 Edr., eller i Gjennemsnit aarlig 450 Gaarde med circa 2,270 Edr. Hartkorn. Hertil maa dog bemærkes, at foruden disse Afhændelser er der tillige den Afhændelse, som har fundet Sted i Aaret 1869, at bringe med i Beregningen, og endelig den Afhændelse, som ikke har været Gjenstand for Indberetning til Regjeringen, nemlig alle de Afhændelser, der ikke have været endelig berigtigede, og af saadanne er der et ikke ubetyde-

ligt Antal, dels paa Grund af Udstyknungen og dels paa Grund af andre særlige Forhold, som altid medføre, at der maa hængaa nogen Tid, inden Udkomstdocumenterne blive endelig udsærdigede. Jeg troer saaledes, at man ikke er langt fra Sandheden, naar man antager, at der den Dag idag ikke findes Stort over 6000 à 6500 Fæstegaarde i Danmark, og det forekommer mig, at den Overgang, der saaledes har fundet Sted, maa ansees for at være ret tilfredsstillende, især naar man seer hen til, at Gruunden til, at den ikke har været stærkere, ikke alene er at søge i Godseiernes Uvillie til at sælge, eller deri, at de sætte Priserne paa Fæstestederne for høit, men ogsaa maa søges dels i Fæsternes Ulyst, dels paa mange Steder i deres Mangel paa Evne til at kjøbe, og endelig i ganske særlige Forhold, der paa mange Steder findes, som gjøre det lidet ønskeligt for den nuværende Fæster at erhverve sit Fæstested til Selveiendom.

Den Udvikling, Agerbruget her i Landet har naaet i de sidste 25 Aar, og den Fremgang og Dygtighed, der i samme Tidsrum har udviklet sig hos Bondestanden, har ingenlunde været indskrænket til de gamle Selveierdistricter, men den har i fuldt saa stærkt Maal fundet Sted i Fæsteegnene, og den har sat mange Fæstere istand til at kjøbe deres Fæstesteder til Eiendom; men det er en Selvfølge, at Fremgangen og Udviklingen ikke kan have været eens overalt i Landet, og at ikke alle Bestræbelser ere kronede med samme lykkelige Udfald. Ogsaa af Hensyn hertil forekommer det mig, at den succesfuld ved frivillig Overenskomst stedfindende Overgang af Fæstegods til Selveiendom maa være i Fæsternes egen Interesse. Man gjør den Indvending, og den er ogsaa fremført af den ærede Forlagsstiller, at, om ogsaa Overgangen af Fæstegods til Selveiendom hidtil har været tilfredsstillende, saa er det i høi Grad sandsynligt, at den i den nærmeste Fremtid vil blive mindre tilfredsstillende, ja, at man endog er udsat for, at den ganske vil kunne ophøre, idet mulig de tilbageværende Eiere af Fæstegods ikke skulde være villige til at afhænde det til Selveiendom. Det skal ikke nægtes, at der navnlig blandt Majoratsbefidderne er